

AVRAM IANCU - 200!

Vasile Lechințan, Jurnalul meu din comunism

Prof. univ. Dr. Mircea POPA

S-au împlinit la 8 iulie doi ani de la plecarea dintre noi a lui Vasile Lechințan, istoric, arhivist, gazetar și om de cultură, care ani la rând a constituit un adevărat barometru al vieții culturale a orașului nostru, făcând parte din toate asociațiile culturale și științifice ale orașului nostru, cunosător ca nimeni altul al documentelor legate de trecutul Transilvaniei. Șirul cărților publicate de el în timpul vieții (între care figurează cca 35 de monografii sătești), se întregește în mod armonios cu o alta inedită, apărută zilele acestea prin grija unor prieteni ai săi și ai familiei sale, Emil Luca și Laurențiu Mera,

care, dimpreună cu editorul său mai vechi Gabriel Cojocaru, care au pus la cale apariția unor fragmente și mărturisiri inedite, rămase prin sertarele biroului său de lucru.

Fragmentele au fost reunite sub titlul generic *Jurnalul meu din comunism* (Ed. Ninis, 2024), deși aria lor de cuprindere este mult mai largă, vizând o succintă trecere în revistă a principalelor sale preocupări și a prezentării unor obiective de real interes pentru istoria orașului Cluj și a întregii Transilvanii din epoca medievală și modernă. Scoaterea la lumină a unor documente, care dau seama despre suferințele îndurate de iobagii români din acea vreme, este însoțită de denunțarea nedreptăților și greșelilor politice făcute de clasa politică de astăzi, compusă de inși tranzitivi și lipsiți de patriotism care au înfundat țara într-un marasm și jaf economic condamnat, silind populația onestă a țării la mari lipsuri materiale.

Pentru remedierea lor, el instituie o listă întreagă de remedii, pe care le comunică public în secțiunea intitulată *Ce ar fi ideal în România de astăzi*, solicitând cu demnitate luarea unor măsuri imediate, pe care le consideră absolut necesare. Aceste incizii cu bisturiul în corpul bolnav al statului român este însoțit de câteva reflecții necesare privind trecerea unor praguri de cultură obligatorii, cum ar fi cele cu privire la cărțile și revistele românești pe care le citim, cărțile străine necesare formării culturii și personalității noastre, la care se adaugă lectura presei de altă dată, adevărat izvor de informații și reflecție ideatică.

O secțiune de mare interes este aceea intitulată *I-am destăinuit nucului din grădina victoriile mele*, în care face o radiografie temeinică a tuturor lucrărilor sale. Începutul îl face evocând baza istorică a romanului său istoric *Comoara lui Mitruț*, oferind o largă paletă de documente legate de viața iobagilor din satele din Câmpia mureșeană, care au fost selecționate pentru cazurile de abuzuri și nedreptăți comise la adresa unor țărani români din zonă, care ar fi putut servi la documentarea povestirii sale istorice.

Urmează la rând studiile sale despre *Juzi și cnezi din comitatul Cluj*, *Scene din viața românilor din zonă*, *Albumul de port popular*, *dicționarul oficialilor români din Transilvania*, *albumul Clujului interelic*, *Enciclopedia Clujului*, *calendar cronologic al Clujului*, *cartea conviețuirii dintre români și maghiari*, *revoluția română din anii 1848-49*, *antologia Țara Silvaniei*, *despre viața cotidiană din Cluj*, *cel de istorie a României*, *Feeriile Clujului* etc. ce au însemnat ele pentru autor și pentru comunitatea românească căreia i se adresează. Trece în revistă și amare care cu greu pot fi iertate, deoarece au încălcat normele minimei demnități naționale.

Martor inclement al unei epoci de încălcare a valorilor umane de un socialism anarhic și aservit cultului personalității, Vasile Lechințan denunță contrastele trecutului, dar și seria de greșeli comise de regimurile postdecembiste, care a alungat din țară toată floarea tineretului, a împins satul la destrămare, iar pe vajnicii lui locotori la boală, și sărăcie. Fin observator al derapajelor de ordin politic și social, traversate în ultimii ani de societatea noastră, V.L. este un critic nemilos al realităților contrastante pe care incapabila noastră clasă politică le-au servit și le servesc în continuare populației țării, luând măsuri și hotărâri haotice, în dauna celei mari mari părți a populației țării.

AVRAM IANCU - 200!

Vasile Lechințan, Silivașu de Câmpie

La împlinirea unui an de la trecerea la cele veșnice a istoricului, arhivistului și om al Cetății, Vasile Lechințan, primarul și consătenii din comuna sa natală i-au adus un frumos omagiu printr-un parastas și o sesiune deevocări și rememorări. Cu acest prilej, s-a lansat și volumul cu caracter testamentar, închinat de autor satului său de baștină, *Silivașu de Câmpie. Amintiri din vremi de odinioară* (Grinta, 2022), prin care autorul a ținut în mod deliberat să-și ia rămas de la oamenii, casa părintească și locurile unde a copilărit.

Cartea nu e, cum s-ar crede, o monografie a comunei sale, atestată documentar la 1329, ci o reîntoarcere subiectivă prin timp, prilejuită de faptul că în anul 2020, când toți am fost obligați să ne ferim de pandemie, el s-a retras la Silivașu, lăsându-se copleșit de amintirile unei copilării fericite pe care le-a notat în acest „*Jurnal în timp de pandemie*” (2020). A rezultat o carte de o structură aparte, simfonică, ce alternează tonul de elogi și encomion (*Unde-s zăpezile de altădată?*), cu aspre cuvinte de rechizitoriu, la adresa celor care au stăpânit multe secole ținuturile transilvane, ținând populația românească în întuneric și mizerie.

În timp ce satele din Occident au beneficiat de pictori de mare talent, care au surprins în tablouri nemuritoare scene de autentic realism ale muncii țărănești, noi am rămas, sub acest raport, ignorați șiocoliți de muzee, adânciți în hibernarea provocată de feudali cruzi și neomenoși. Ca o replică peste ani la acest mod de tratament, V. L. își arogă postura de cronicar al satului, evocând cu căldură și lirism aspecte ale unei existențe țărănești multimilenare, din care el se revendică ca parte organică. E vorba de o comunitate rustică tradițională, în care vecinătățile și traiul fiecăruia se vărsau în marea masă a satului în chip armonios și complimentar, ca o formă de solidaritate funciară, sat, asemeni unui cosmoid, așa cum l-au elogi și Blaga și Rebreanu, întrucât comunitatea țărănească, prin vitalitatea și pletorai de forme arhaice, a fost izvorul energiei civilizației și culturii românești.

Ca un adevărat cărturar, iubitor al satului din care a ieșit, el stăruie asupra legilor lui nescrise, moștenite din bătrâni, trăind sub zodia solară a bunei-înțelegeri. Pentru autor, fiecare palmă de loc din proprietatea părintească este prilej de înfrățire cu natura, cele mai frumoase pagini fiind închinat grădinii, florilor, pomilor, lanului cu grâu, pădurii cu izvorul ei minunat, locuri prin care autorul a ajuns la trăirea plenară a vieții, sub semnul muncii și rodniceii colective. Energia pe care aceste locuri i-o insuflă de fiecare dată, îl umplu de bucurie și trăire morală, într-o comuniune-obște, fără disensiuni și conflicte.

Satul îi oferă câteva popasuri privilegiate, precum: școala satului, pe care a frecventat-o cu drag, absolvind fiecare clasă cu diplome de merit; biserica (veche și nouă), izvor de morală curată; căminul cultural, cu horele duminicale, prilej de etalare al frumosului port local sau cu filmele pline de învățăminte și deschidere spre lume. Urmează apoi viața din gospodăria familială, cea a rudelor, a „oamenilor de treabă” și „de omenie”, care găsesc în el un receptacol deschis.

Periodic, fluxul amintirilor fericite este întrerupt de incursiuni binevenite în zone care atestă continuitatea și latinitatea noastră, văzând în limbajul dialectal al poporului dovezi ilustre de latinitate și combustie istorică, secvențele intitulate *Vă iubesc, dragi cuvinte românești, preluate de la părinți, Cuvinte vechi din satul de altădată, Miresmele alimentare, Mistere, frumuseți, bunătăți, ferestre spre trecut, Un adevărat roman istoric al satului copilării mele, Fidelitatea față de latina veche, Cântecul în satul copilării mele* etc. ridică tensiunea sufletească la cote nebănuite. Bun observator de limbă, folclor, etnografie și antropologie țărănească (vezi pledoaria pentru cuvântul *gândcăruia* i se contestă originea maghiară!) cu atât mai interesant, cu cât observația e mai vie, mai inedită, mai ancorată într-o realitate culturală bazată pe experiența proprie.

Incursiunile în lumea comorilor istorice ale Transilvaniei, cu date exacte despre tezaurele de aur și argint, descoperite la noi și înstrăinate prin muzeele din Austria și Ungaria, a costonilor furați și vânduți peste hotare îl umplu de o reală indignare. Același lucru se întâmplă și atunci când vorbește de politica nefastă, antiromânească, de hoție și trădare pe față a intereselor naționale de către guvernele postdecembriste (vezi cazul Fundației Gojdu, al Liceului Academic din Cluj – care a eliminat clasele românești-, cazul episcopului romano-catolic de Alba Iulia care a solicitat în mod abuziv retrocedarea unor imobile și terenuri ale fostelor ordine religioase pentru care, însă, nu avea dreptul legal de împuternicire, cazul fazei în care Parlamentul României a ajuns „o caricatură”, iar lumea politicii, „o

societate de oameni ridicoli”, a căror ineficiență a dus la distrugerea sistematică a orașelor și satelor noastre). Aceasta constituie nota polemică mereu prezentă, alături de coarda patriotică de mare vibrație sufletească.

De o mare bogăție factologică, alimentată de reluarea unor articole de atitudine publicate în presă, cartea lui V.L. vorbește contemporaneității de marile ei curenți și lipsuri, punându-i în față oglinda vie a satului românesc tradițional, în care cultura și producția lui etnografică au fost și ar fi trebuit să rămână coana autentică a specificului național, așa cum reiese din frazarea sa poetică, de un lirism contagios, a nenumăratelor texte de etică țărănească. Prin componenta sa autobiografică, satul Silivașu de Câmpie se înscrie pe harta culturală a marilor comunități rurale arhicunoscute, precum Rășinari, Săliște, Hordou, Cenade.

PS. Revista **Cetatea Cavalerilor** i-a acordat, Bastonul de Cavalier de Clio.
Dumnezeu să-l ierte și noi să-l pomenim!

Asociația Națională a Cavalerilor de Clio

Pentru strălucita activitate și biruință pe Câmpul de bătălie al Istoriei Națiunii Române,
în semn de Recunoaștere și Cinstire a Înaltului Devotament și al Slujirii
Steagului Cavalerilor de Clio,

BREVETEAZĂ – Post mortem -

Prof. Dr. Vasile LECHINȚAN

Purtător al însemnului și îl împuternicește pentru a purta la vedere

„BASTONUL CAVALERULUI”

Președinte executiv,

Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT

Decizia nr. 7/16 IULIE 2021, Oradea,

AVRAM IANCU - 200!

Cetatea Cavalerilor

Nr.10(50/octombrie 2024)

Cartea, Media și al Tel 1550 2744-6880; ISSN 1 2734-9298

Industria Culturală și Culturală
Editura și Distribuția
Editura Tipografică, Oradea, 2020